

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

Информация относно Категоризация на неприятеля *Takahashia japonica* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията (Панел PLH¹) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Takahashia japonica* за територията на Европейския съюз (ЕС), публикувана на 08 май 2023 г.

Takahashia japonica (Hemiptera: Coccidae) е полифаг, който напада растения от около 25 растителни рода, принадлежащи към повече от 17 ботанически семейства. Някои от основните гостоприемници на *Takahashia japonica*, (клен, бряст, елиа, цитруси, черница, дюля, орех, слива, круша, ябълка и редица декоративни растения), се отглеждат и се срещат в ЕС.

Takahashia japonica произхожда от Япония. Разпространен е в Източен Китай, Южна Корея и части от Индия. В Обединеното кралство е съобщен през декември 2018 г. Регистриран е в Хърватия и Италия, но не се счита за широко разпространен в ЕС.

Takahashia japonica (Cockerell) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията², като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на *Takahashia japonica*, се регулират с мерките, посочени в същия регламент.

Растенията *Malus Mill.* и *Prunus L.*, които са гостоприемници на *Takahashia japonica*, са включени в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията³ като „високорискови растения“. Въвеждането им на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския

¹ Panel on Plant Health (PLH)

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279,

³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 г. за създаване на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растенията, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, C/2018/8877, ОВ L 323, 19.12.2018 г., стр. 10–15; ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031,

□ Amber   □ Green   ☒ White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56

<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

парламент и на Съвета⁴, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

Неприятелят *Takahashia japonica* (Cockerell) е с добре установена идентичност, за когото съществуват надеждни методи за откриване, морфологични ключове и молекулярни методи за идентифициране.

Принадлежи към разред Hemiptera (полутвърдокрили), сем. Coccidae (полусферични щитоносни въшки).

Биология на вредителя

Takahashia japonica се размножава чрез партеногенеза. В Италия развива едно

възрастни женски с характерни подобени на нишки бял восъчен овисак

поколение годишно. Зимува като ларви II-ра възраст по клоните на гостоприемника. Имагинирането започва през месец април. Яйцеснасянето започва в края на април и продължава до началото на месец май. Една женска може да снесе до 5000 яйца в дълъг подобен на нишка бял восъчен овисак (яйчна торбичка), които се полагат върху клоните и клонките на гостоприемниците. Овисакът виси от клоните на дърветата в характерна форма, като примка и може да достигне до дължина от 6–7 см. Ембрионалният период продължава до началото на месец юни. След излюпването си, ларвите от първа възраст „разселнички/бродажки“ се разпъзват по клоните, достигат до листата, където се

заселват по невратурата от долната им страна. Ларвите от първа възраст, с помощта на вятъра, насекомите или птиците могат да бъдат пренесени до други растения гостоприемници. На постоянното си място за хранене ларвите остават до май-юни. Ларвите от II-ра възраст

⁴ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, *OJ L 317, 23.11.2016, стр. 4–104*

преминават от листа към клонки (септември-октомври), където остават за да презимуват. На следващата година презимувалите ларви се активизират отново през месец март.

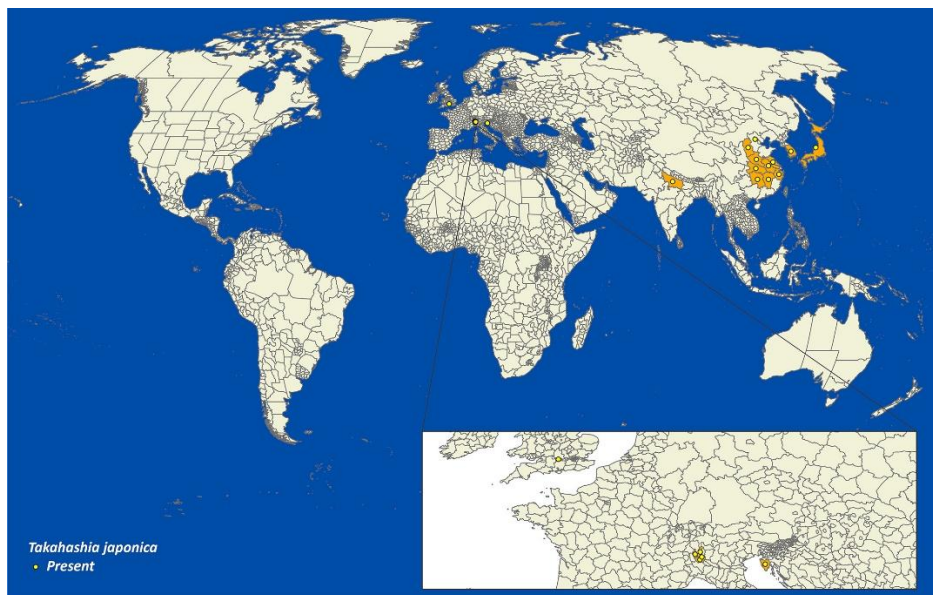
В резултат от нападението на *Takahashia japonica* се наблюдава некроза и загиване на пъпките. При силно нападение се наблюдава пожълтяване, обезлистване, намален растеж на растенията, загиване на клоните или на цялото растение.

Растения гостоприемници

Takahashia japonica е полифаг - напада растения от около 25 растителни рода, принадлежащи към повече от 17 ботанически семейства. Някои от основните гостоприемници на *Takahashia japonica* са: клен (*Acer spp.*), бряст (*Ulmus davidiana*), елша (*Alnus japonica*), цитруси (*Citrus sp.*), бяла черница (*Morus alba*), черна черница (*Morus nigra*), дюля (*Cydonia oblonga*), орех (*Juglans regia*), *Liquidambar styraciflua*, слива (*Prunus cerasifera*), азиатска круша (*Pyrus serotina*), ябълка (*Malus domestica*) и редица декоративни растения, които се отглеждат и се срещат в ЕС.

Разпространение

Takahashia japonica произхожда от Япония. Разпространен е в Източен Китай, Южна Корея и части от Индия. В Обединеното кралство е съобщен през декември 2018 г. Регистриран е в Италия и Хърватия, но не се счита за широко разпространен в ЕС.

Глобално разпространение на *Takahashia japonica* (източник Garcia Morales et al., 2016)

Италианската национална служба за растителна защита е потвърдила първото откриване на неприятеля в Ломбардия през 2017 г. Регионалната фитосанитарна служба

наблюдава вредителя, но до момента на изготвяне на категоризацията не са докладвани щети и не са предприемани официални фитосанитарни мерки срещу него.

Хърватската национална служба за растителна защита също е потвърдила присъствието на *Takahashia japonica* през май 2020 г.. Неприятелят е открит в Пула, окръг Истрия. Няма доклади за проблеми от неприятеля и не са предприети официални фитосанитарни действия срещу разпространението му.

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Takahashia japonica* вече присъства в Европа (Северна Италия и Пула в Хърватия). По-нататъшното му навлизане, чрез яйца, ларви и възрастни на територията на ЕС е възможно посредством международния търговски обмен и движение на растения за засаждане, рязан цвят и плодове от растения гостоприемници, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Потенциалните пътища за по-нататъшното навлизането на *Takahashia japonica* на територията на ЕС са регулирани с действащото Европейско законодателство.

Съгласно информацията от базата данни на Europhyt⁵/TRACES-NT⁶, към 8 март 2023 г., обхващащ периода, съответно за Europhyt от май 1994 г. и TRACES-NT от май 2020 г., не се съобщава за прихващания на *Takahashia japonica*.

Установяване и разпространение в ЕС

Takahashia japonica е полифаг и основните му гостоприемници - клен, бряст, елша, citrusи, черница, дюля, орех, слива, круша, ябълка и редица декоративни растения се отглеждат на много места в ЕС.

В страните, където *Takahashia japonica* присъства, преобладават климатични зони по класификацията на Köppen-Geiger⁷ - BSh - горещ степен климат, BSk - студен степен климат, Cfa - влажен субтропичен климат, Cfb - умерен океански климат, Cfc – субполярна океански

⁵ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

⁶ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁷ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION,

<http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>, <https://www.mindat.org/climate.php>

Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)

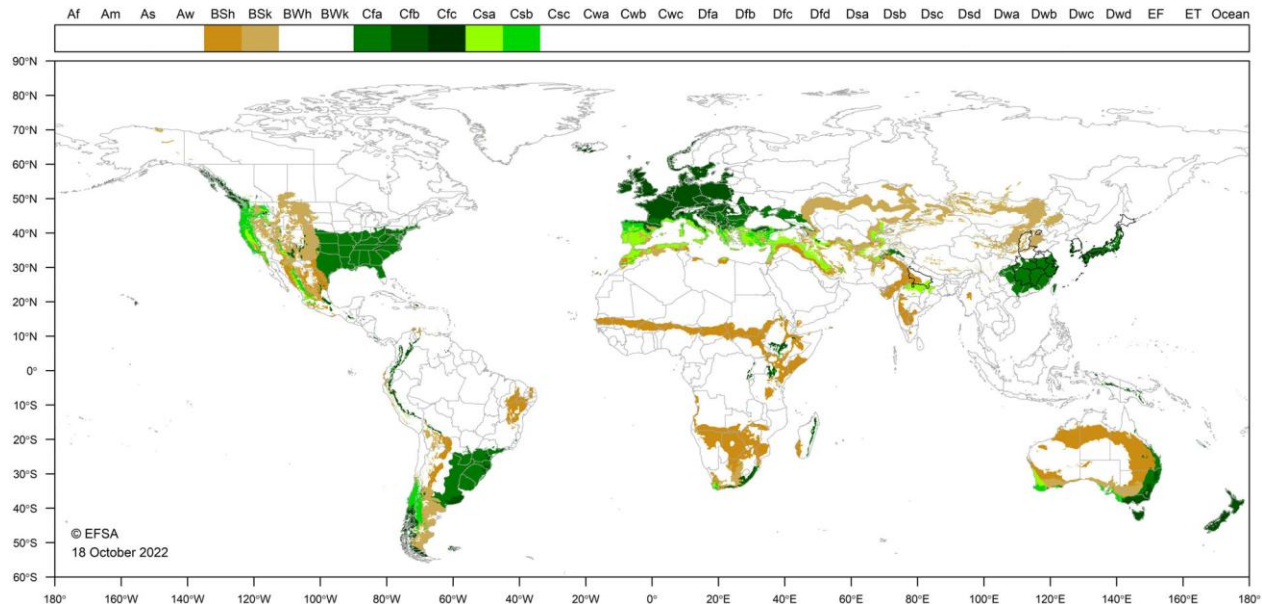
Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)

Умерен климат (C) -Вложен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc) Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwb, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwb) Субполярна климат (Dfc, Dwc, Dfd)

Полярна климат (E) - Полярна климат (ET, EF) Планинска климат (ET/H)

климат, Csa - горещ летен средиземноморски климат и Csb - топъл летен средиземноморски климат.

Световно разпространение на климатичните типове Köppen–Geiger, които се срещат в ЕС и в райони извън ЕС, където е докладван *Takahashia japonica*

Като се вземат предвид биотичните фактори (наличие на растения гостоприемници) и абиотичните фактори (пригодност на неприятели към климата) в Европа, се предполага, че *Takahashia japonica* има потенциал да се установи и разпространи в централните и южните страни - членки на ЕС.

Съществува известна несигурност дали неприятели би могъл да се установи на открито в по-северните страни на Европа. Въпреки това, *Takahashia japonica* би могъл да се появи в оранжерии в райони с по-хладен климат.

Неприятели вече присъства и има ограничено разпространение в Италия и Хърватия. След установяване на територията на ЕС, *Takahashia japonica* може да се разпространи на големи разстояния основно чрез движение и търговия на растения за засаждане и растителни продукти от растения гостоприемници, с наличие на вредителя. На къси разстояния неприятели би могъл да се разпространи, чрез естественото придвижване на ларвите първа възраст, а на по-дълги разстояния, чрез пренасянето му от вятъра, животни, насекоми, птици или с помощта на човешката дейност (дрехи, оборудване, селскостопански машини и превозни средства).

Въздействие

Неприятели има голям брой гостоприемници, включително много икономически важни култури и декоративни растения, които се отглеждат в ЕС. При установяване и по-

широко разпространяване на *Takahashia japonica* на територията на ЕС, той би могъл да окаже негативно икономическо въздействие, чрез влошаване на фитосанитарното здраве на нападнатите растения.

Мерки и методи за контрол

Неприятелят *Takahashia japonica* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но в точки 8, 9 и 11 от приложение VI⁸ на същия Регламент са посочени растения, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Takahashia japonica* и въвеждането им в Съюза от някои трети държави е забранено.

При внос на растения за засаждане, рязан цвят, плодове и зеленчуци от трети страни се изисква фитосанитарен сертификат, както е посочено в приложение XI, част А на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁹. Въпреки това специални изисквания за *Takahashia japonica* не са посочени.

Растенията *Malus* Mill. и *Prunus* L., които са гостоприемници на *Takahashia japonica*, са включени в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията като „високорискови растения“. Въвеждането им на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

Мерките за контрол, които биха намалили потенциалния риск от въвеждане, установяване и разпространение на *Takahashia japonica* в ЕС са: растенията гостоприемници и растителните продукти да произхождат от страни свободни от вредителя; отглеждане на растения в изолация; контролирани условия на отглеждане; извършване на санитарни резитби, биологичен контрол; химично третиране на растенията, включително репродуктивния материал; химични и физични обработки на пратките; топлинни обработки; почистване и дезинфекция на съоръжения, инструменти и машини; внимателно инспектиране; извършване на инспекции в мястото на внос; вземане на проби за лабораторни изследвания, изискване на фитосанитарен сертификат и растителен паспорт, буферни зони и наблюдение.

⁸ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁹ ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол за намаляване риска от въвеждане, установяване и разпространение на *Takahashia japonica* на територията на ЕС е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018¹⁰.

Заклучение

***Takahashia japonica* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.**

Значение за България

Понастоящем няма данни *Takahashia japonica* да присъства на територията на Р България. Потенциалните пътища за въвеждането на вида в страната са вносът на растения за засаждане, рязан цвят и плодове от растения гостоприемници, произхождащи от страни, с наличие на вредителя. Тези потенциални пътища за навлизане на *Takahashia japonica* са регламентирани от действащото европейско и национално законодателство. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуалното въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за основните си гостоприемници - клен (*Acer spp.*), бряст (*Ulmus davidiana*), елша (*Alnus japonica*), бяла черница (*Morus alba*), черна черница (*Morus nigra*), дюля (*Cydonia oblonga*), орех (*Juglans regia*), слива (*Prunus cerasifera*), круша (*Pyrus spp.*), ябълка (*Malus domestica*) и редица декоративни растения, които са широко разпространени в България, а климатичните условия са подходящи за установяване, разпространение и развитието му.

При обследване и съмнение за наличие на неприятеля и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et all., 2023.

Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Takahashia japonica*., EFSA Journal 2023;21(5):8000, Материалът е достъпен в пълен текст на английски език на следния адрес: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2023.8000>

¹⁰ Guidance on quantitative pest risk assessment, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5350>

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/> <https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

растенията-с-31

Изготвил: Татяна Величкова, главен експерт,
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
11.07.2023 г.